

Investigating the effect of major shareholder ownership role on transparency in financial reporting

Mitra Pourmohammadian¹, Masoud Fayyaz Chelarasi^{2*}

1. M.A. in Financial Management, Qazvin Islamic Azad University, Qazvin, Iran
2. M.A. in Accounting, Ghazali Institute of Higher Education, Qazvin, Iran

Abstract

Present research aims to study the effect of major shareholder ownership role on financial reporting transparency in firms listed on Tehran Stock Exchange. To this end, three indicators (accruals, disclosure quality and audit quality) were used to measure transparency in financial reporting according to Hassas Yeganeh et al. (2018). The study sample consisted of 82 firms during the period 2010-2019. Hypothesis tests were conducted using linear regression and EViews. The results showed that there was not a significant relationship between major shareholder and accruals. However, major shareholder had significant inverse relationships with disclosure quality and audit quality respectively.

Keywords: Major shareholder ownership, Financial reporting, Transparency, Accruals, Audit quality.

* Corresponding author: Masoud Fayyaz Chelarasi, masoudfayaz1988@gmail.com

بررسی تأثیر نقش مالکیت سهامدار عمده شرکت بر شفافیت در گزارشگری مالی

میترا پورمحمدیان
کارشناس ارشد مدیریت مالی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین، ایران
مسعود فیاض چلارسی*
کارشناس ارشد حسابداری، مؤسسه آموزش عالی غزالی قزوین، ایران

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی تأثیر نقش مالکیت سهامدار عمده شرکت بر شفافیت در گزارشگری مالی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. برای دستیابی به این هدف، برای اندازه‌گیری شفافیت در گزارشگری مالی به تبعیت از حساس یگانه و همکاران (۱۳۹۷) از سه شاخص (اقدام تعهدی، کیفیت افشا و کیفیت حسابرسی) استفاده گردید. نمونه آماری شامل ۸۲ شرکت طی دوره زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ می‌باشد. آزمون فرضیات با استفاده از رگرسیون خطی و با نرم‌افزار ایویوز اجرا گردید. نتایج پژوهش نشان داد که بین سهامدار عمده شرکت با اقدام تعهدی ارتباط معناداری وجود ندارد ولی بین سهامدار عمده شرکت با کیفیت افشا و کیفیت حسابرسی، ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد. **واژگان کلیدی:** مالکیت سهامدار عمده، گزارشگری مالی، شفافیت، اقدام تعهدی، کیفیت حسابرسی.

۱. مقدمه

راهبری شرکتی شامل مجموعه‌ای از روابط میان افراد متفاوت از جمله مدیرعامل شرکت، هیأت مدیره، سهامداران یا همان مالکان شرکت و همچنین سایر افراد ذی‌نفع می‌باشد؛ همچنین می‌تون از آن به عنوان عامل بهبود اثربخشی اقتصاد نام برد. به عبارت دیگر، نظام راهبری شرکت ساختاری را مهیا می‌سازد که به وسیله آن هدف‌های شرکت منظم می‌شود و راه‌های رسیدن به اهداف تعیین می‌گردد. همچنین راهبری شرکتی ایجاد انگیزه برای تحقق اهداف شرکت را فراهم نموده و دامنه نظارت را گسترده می‌کند (کریستومو و همکاران، ۲۰۲۰). یکی از سازوکارهای نظام راهبری شرکت برای پیشگیری از انحرافات مدیران از منافع مالکان، مالکیت سهامداران عمده می‌باشد. سهامداران عمده، با توجه به اندازه بالای سهامی که در اختیار دارند و همچنین برای کنترل بر مدیریت شرکت، بر تصمیم‌های مدیران تسلط دارند. همچنین سهامداران عمده، می‌توانند نمایندگانی را در هیأت مدیره شرکت انتخاب نمایند و باعث جلوگیری از کنترل مدیرعامل بر هیأت مدیره گردند. سهامداران عمده با توجه به اندازه بالای سهامی که در اختیار دارند نسبت به سهامداران اقلیت، مؤثرتر هستند. از ویژگی‌های مالکیت سهامداران عمده می‌توان به: تفکیک نشدن مالکیت از مدیریت شرکت، به گونه‌ای که مقدار اندکی، مشکل نقدینگی دیده می‌شود، اشاره و همچنین خاطر نشان کرد که مالکیت سهامداران عمده در یک گروه با تعداد کمی از سهامداران، جابجایی ثروت از سهامدارانی که تعداد کمی سهام دارند به سهامدارانی که تعداد بالایی سهام دارند، حمایت کم از سرمایه‌گذاران در اساسنامه شرکت و امکان سوء استفاده از قدرت توسط سهامداران عمده را ذکر نمود (رهنمای رودپشتی، ۱۳۹۰). به دلیل تضادی که بین مدیران و سهامداران وجود دارد، مشکلات نمایندگی حاصل می‌گردد. همین تضاد منافع به گونه‌ای دیگر، در میان سهامداران عمده شرکت و سهامداران اقلیت شرکت وجود دارد. این تضادها موجب مشکلات نمایندگی می‌شود که نتیجه آن منجر به خلق هزینه‌های نمایندگی است که به شرکت و ذی‌نفعان شرکت منتقل می‌گردد. در این راستا، هزینه‌های نمایندگی ناشی از سعی و تلاش سهامداران برای کنترل مدیران، بسیار با اهمیت و قابل توجه است. از طرفی دیگر، مدیران تمایل دارند که نشان دهند در مقابل منافع سهامداران مسئول هستند و به دنبال افزایش ثروت آنها می‌باشند (کریستومو و همکاران، ۲۰۲۰).

گزارشگری مالی باید اطلاعاتی برای ارزیابی شرکت، عملکرد شرکت، منابع تأمین مالی شرکت، و همچنین سودآوری و توان دستیابی شرکت به سود را در دسترس همه افرادی که قصد بررسی شرکت برای سرمایه‌گذاری، اعطای وام و سایر موارد را دارند، قرار دهد. این اطلاعات دارای اهمیت زیادی در بالابری کیفیت گزارشگری مالی دارند و افزایش کیفیت گزارشگری مالی نیز می‌تواند منجر به افزایش سرمایه‌گذاری‌های گوناگون در شرکت گردد. از طرفی دیگر در گزارش‌های مالی، شفافیت دارای اهمیت بالایی است. پژوهش‌ها و بررسی‌های اخیر حاکی از آن است که شفافیت گزارشگری مالی برای سرمایه‌گذاران جذابیت بالایی دارد و منجر به ارتقای اعتماد ذی‌نفعان می‌گردد و در حالت عکس این قضیه، عدم شفافیت در گزارشگری مالی منجر به بدبینی و در نتیجه ارزش‌گذاری کم شرکت و به تبع آن بی‌اعتمادی به شرکت رخ می‌دهد که این موضوع ریسک اطلاعاتی برای افراد را به وجود می‌آورد که از عواقب آن می‌توان به افزایش هزینه سرمایه اشاره نمود. در چنین شرایطی، قوانین سخت‌گیرانه با افشا مطلوب مرتبط نمی‌باشند و شرکت‌ها به دنبال راهکارهایی برای افشای کمتر یا عدم افشا خواهد بود. در سالیان اخیر، توجه سرمایه‌گذاران به راهبری شرکت و به دنبال آن ساختار مالکیت، افزایش یافته، زیرا آنها راهبری شرکت را به عنوان عاملی برای حقوق سرمایه‌گذاران در نظر می‌گیرند. همچنین هر چه

شرکت‌ها در امور خود و تهیه صورت‌های مالی شفافیت، ثبات و کیفیت بیشتری داشته باشند، حسابرسی آن شرکت با سختی کمتری همراه خواهد بود (پورآقاجان سرحمامی و خانلرپور، ۱۳۹۷). بنابراین به نظر می‌رسد حضور سهامداران عمده در شرکت، شفافیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد.

استانداردهای گزارشگری مالی بطور قابل توجهی بر نیازهای کاربران خارج متمرکز شده است. از این رو، گزارشگری مالی با افشای اطلاعات مفید برای سهامداران، مهم‌ترین وسیله برای پاسخگویی مدیریت است. یکی از شاخص‌های این اطلاعات، شفافیت است تا سهامدار بتواند به آنها وابسته باشد. سطوح بالای شفافیت گزارشگری مالی نشانگر مسئولیت-پذیری مدیریت را نشان می‌دهد. شفافیت گزارشگری مالی عدم تقارن اطلاعات و احتمال کلاهبرداری را کاهش می‌دهد و کشف تقلب را آسان‌تر می‌کند. بنابراین وقتی عدم اطمینان کاهش می‌یابد، ارزش شرکت افزایش می‌یابد. شفافیت گزارشگری مالی باعث افزایش آگاهی سرمایه‌گذار و اعتماد بین سهامداران می‌شود. شفافیت گزارشگری مالی می‌تواند هنگامی افزایش یابد که سطح مدیریت سود با استفاده از اقلام تعهدی غیر عادی کاهش یابد (کهنسال و همکاران، ۲۰۱۷). آرتور و همکاران (۲۰۱۹) و کهنسال و همکاران (۲۰۱۷) دریافتند که ارتباط بین مالکیت سهامداران عمده و کیفیت گزارشگری مالی مستقیم می‌باشد.

با توجه به اینکه مالکیت سهامداران عمده یکی از ابزارها برای دستگیری قدرت در شرکت‌ها است و با در نظرگیری حمایت کم از سهامداران، در پژوهش حاضر قصد بر این است که به سؤال زیر پاسخ داده شود: ارتباط بین مالکیت سهامداران عمده و شفافیت گزارشگری مالی شرکت چگونه است؟ در سال‌های اخیر پژوهش‌هایی در خارج از ایران، در مورد بررسی ارتباط مذکور، انجام شده است ولی در داخل کشور پژوهشی با این مضمون همراه با این ساختار نظام راهبری شرکت، مورد مطالعه و بررسی قرار نگرفته است. هدف این پژوهش، بررسی ارتباط بین مالکیت سهامداران عمده و شفافیت گزارشگری مالی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ می‌باشد. نتایج مطالعه می‌تواند به عنوان شاخص‌های ارزش‌آفرینی به مدیران، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، مصرف‌کنندگان و سایر استفاده‌کنندگان در اخذ تصمیمات مناسب یاری رساند.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۱.۲. مبانی نظری

• سهامدار عمده

کنترل مطلق سهامداران عمده (بزرگ) بر اداره امور شرکت را تمرکز مالکیت می‌گویند. در واقع مالکیت سهامداران عمده به حالتی اطلاق می‌شود که میزان قابل توجهی از سهام شرکت در دست سهامداران (اکثریت) بوده و نشان دهنده آن است که چه درصدی از سهام شرکت به عده‌ی محدود تعلق دارد (محمدآزادی و یارمحمدی، ۱۳۹۴).

• شفافیت گزارشگری مالی

کیفیت گزارشگری مالی نشانه درستی گزارش‌های مالی در بیان اطلاعات عملیاتی شرکت، بالاخص جریان‌های نقدی است زیرا موجب آگاه‌سازی سرمایه‌گذاران می‌شود. طبق بیانیه‌ی مفهومی شماره یک هیأت استانداردهای حسابداری

مالی، گزارشگری مالی باید «اطلاعات سودمندی فراهم نماید که سرمایه‌گذاران بالفعل و بالقوه را در انجام تصمیم‌گیری - های منطقی یاری نماید» (خدائی‌وله‌زاقرد و یحیایی، ۱۳۸۹).

• کیفیت افشا

افشا را می‌توان ارائه اطلاعات نامید ولی از منظر حسابداری انتشار اطلاعات با دقت بیشتر را افشا می‌نامند. در پاره‌ای از موارد این تعریف محدودتر می‌گردد و به مواردی تعلق می‌گیرد که در صورت‌های مالی لحاظ نشده است. انتشار اطلاعات در ترازنامه، سود و زیان و جریان وجوه نقد غالباً با عنوان شناخت و اندازه‌گیری در نظر گرفته می‌شود لذا در محدودترین مفاهیم مربوط به افشا اطلاعات، شامل بحث و تحلیل‌های مدیریت، یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی و گزارش‌های مکمل است. یکی از اصول اساسی در حسابداری را می‌توان افشا نامید که تأثیر زیادی بر همه ابعاد گزارشگری مالی دارد. با توجه به این اصل، همه وقایع و رویدادهایی که با اهمیت باشند باید به صورت کامل افشا شوند. طبق این اصل، شرکت ملزم می‌گردد که اطلاعات مورد نیاز برای وام‌دهندگان و سهامداران را تهیه نماید. به صورت کلی، هر نوع اطلاعاتی که بر تصمیم‌گیری ذی‌نفعان تأثیرگذار باشد، باید افشا شود، مگر اینکه هزینه آن گزارش‌ها بیش از منافع باشد که برای شرکت و ذی‌نفعان دارد (نشریه ۷۶ سازمان حسابرسی، ۱۳۷۲). سازمان بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۲ رتبه‌بندی شرکت‌های بورس را شروع نمود و این رتبه‌بندی را بر اساس اطلاعاتی که افشا نموده‌اند، انجام داد و این دستورالعمل در سال ۱۳۸۶ تصویب گردید و طبق آن، شرکت‌ها ملزم شدند اطلاعات موضوع دستورالعمل را در مهلت مقرر، مطابق فرم‌های سازمان بورس اوراق بهادار تهران، به سازمان ارسال و هم‌زمان به طرقی که سازمان تعیین می‌کند جهت اطلاع عموم منتشر نماید (ماده دوم، فصل دوم دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان بورس).

• کیفیت حسابرسی

کیفیت حسابرسی، مفهوم پیچیده‌ای است. تعاریف گوناگونی از این مفهوم ارائه شده است، ولی این تعاریف از جامعیت و قابلیت پذیرش همگانی برخوردار نیستند. کیفیت حسابرسی دارای سه جنبه اساسی بر اساس فرآیند حسابرسی است. این سه جنبه شامل ورودی، خروجی و عوامل محیطی است. ورودی‌های مؤثر بر کیفیت حسابرسی شامل استانداردهای حسابرسی، ویژگی‌های فردی (مانند توانایی، تجربه، ارزش‌های اخلاقی و طرز تفکر حسابرس)، روش‌شناسی صحیح فرآیندهای حسابرسی، اثربخشی ابزارهای مورد استفاده و فنون کافی است. خروجی‌های مؤثر بر کیفیت حسابرسی، گزارش حسابرسی و ارتباطات حسابرس است. عوامل محیطی نیز شامل قوانین و مقررات و حاکمیت شرکتی است. تعریف دیگری که از کیفیت حسابرسی ارائه شده است به این صورت می‌باشد: وجود داشتن احتمالی اشتباهات بزرگ و عمده در گزارش - های مالی که حسابرس قادر باشد آنها را پیدا کند و گزارش نماید و همچنین احتمال اینکه حسابرس برای آن دسته از گزارشات مالی که دارای اشتباهات گسترده و با اهمیت هستند، اظهارنظر مشروط صادر نکند (دی‌آنجلو، ۱۹۸۱).

یکی از جنبه‌های تعهد شرکت بر شفافیت مالی را می‌توان به انتخاب یا عدم انتخاب حسابرس با کیفیت و مستقل نسبت داد. پژوهش‌های پیشین نشان دادند که در آمریکا کیفیت اطلاعات حسابداری شرکت‌های مورد رسیدگی ۵ مؤسسه حسابرسی بزرگ از سایر مؤسسات بیشتر است. دفوند و همکاران (۲۰۰۰) نشان دادند که در کشورهای در حال پیشرفت، حق‌الزحمه ۵ مؤسسه بزرگ دارای حداقل حق‌الزحمه است که نشانگر خدمات بهتر این مؤسسات است. شرکت‌هایی که خدمات حسابرسی باکیفیت را انتخاب می‌کنند بر عدم شفافیت محیط اطلاعاتی خود غلبه می‌کنند؛ به عنوان مثال فان و ونگ

(۲۰۰۵) به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های آسیایی شرقی برای کاهش مسئله نمایندگی و عدم شفافیت برگرفته از مالکیت سهامداران عمده از بالاترین سطح خدمات حسابرسی استفاده می‌کنند به خصوص اگر در بازار بین‌المللی، سهام شرکت مورد معامله قرار بگیرد.

• اقلام تعهدی

پژوهشگران زیادی از دستکاری سود و به اصطلاح مدیریت سود (اقلام تعهدی) به عنوان معیاری برای اندازه‌گیری شفافیت در گزارشگری مالی استفاده نموده‌اند. دستکاری و مدیریت سود به واسطه اقلام تعهدی توسط روش‌های حسابداری و برآوردهای حسابداری اندازه‌گیری می‌گردد و ایراد اصلی آن این است که به صورت مستقیم قابل مشاهده نمی‌باشد. پژوهشگران بر این باورند که از بین شاخص‌های مدیریت سود، اقلام تعهدی و بالانقص اقلام تعهدی اختیاری به راحتی قابل دستکاری می‌باشند و در عین حال کشف این نوع دستکاری نیز سخت‌تر می‌باشد (حساس‌یگانه و همکاران، ۱۳۹۷). در ارتباط با اقلام تعهدی حسابداری، مدیران اختیار دارند و یکی از مهم‌ترین مشخصه‌هایی که اقلام تعهدی دارند این است که می‌شود آنها را به عنوان مشخصه‌ای از انتخاب‌های مدیران شرکت و حسابداری نامید. سیستم حسابداری تعهدی، رخدادهای مالی را در هنگام رخ دهی و بدون عنایت به تاریخ پرداخت و دریافت پول نقد مربوط، می‌شناسد. هاجبرگ (۲۰۰۳) دریافت که استفاده از حسابداری تعهدی به منظور کسب اهداف مشخص شده در راستای گزارشگری مالی همچون ارزیابی عملکرد مدیریت، مناسب می‌باشد، ولی در سیستم حسابداری تعهدی به علت وجود روش‌های گوناگونی برای محاسبه، ثبت رخدادهای، اثر روش‌ها و برآوردهای تخصیص، اطلاعات ذکر شده بر رویه‌های حسابداری، داوری‌ها و برآوردهای مدیریت واقع می‌شوند. دهان (۲۰۰۳) عنوان کرد که اقلام تعهدی عبارت است از اختلاف بین سود نشأت گرفته از فعالیت‌های مرسوم و جریان وجه نقد نشأت گرفته از عملیات‌های شرکت که ناشی از ثبت‌های حسابداری و قوانین به منظور شناسایی هزینه‌ها و درآمدها می‌باشد. جونز (۱۹۹۱) اختلاف بین وجه نقد و سود حاصل شده از عملیات را اقلام تعهدی می‌نامد و آن را به جزء اقلام تعهدی غیراختیاری و اقلام تعهدی اختیاری تقسیم‌بندی می‌کند (رحیمیان و همکاران، ۱۳۹۶).

• مالکیت سهامدار عمده و شفافیت در گزارشگری مالی

استانداردهای گزارشگری مالی بطور قابل توجهی بر نیازهای کاربران خارجی متمرکز شده است. از این رو، گزارشگری مالی با افشای اطلاعات مفید برای سهامداران مهم‌ترین وسیله برای پاسخگویی مدیریت است. یکی از شاخص‌های این اطلاعات، شفافیت است تا سهامدار بتواند به آنها وابسته باشد. سطوح بالای شفافیت گزارشگری مالی نشانگر مسئولیت‌پذیری مدیریت را نشان می‌دهد. شفافیت گزارشگری مالی، عدم تقارن اطلاعات و احتمال کلاهبرداری را کاهش می‌دهد و کشف تقلب را آسان‌تر می‌کند. بنابراین وقتی عدم اطمینان کاهش می‌یابد، ارزش شرکت افزایش پیدا می‌کند. شفافیت گزارشگری مالی باعث افزایش آگاهی سرمایه‌گذار و اعتماد بین سهامداران می‌شود (کهنسال و همکاران، ۲۰۱۷). در سالیان اخیر، توجه سرمایه‌گذاران به راهبری شرکت و به دنبال آن ساختار مالکیت، افزایش یافته، زیرا آنها راهبری شرکت را به عنوان عاملی برای حقوق سرمایه‌گذاران در نظر می‌گیرند. همچنین هر چه شرکت‌ها در امور خود و تهیه صورت‌های مالی شفافیت، ثبات و کیفیت بیشتری داشته باشند، حسابرسی آن شرکت با سختی کمتری همراه خواهد بود (پورآقاچان سرحمامی و خانلرپور، ۱۳۹۷).

با توجه به اینکه شفافیت در گزارشگری مالی به واسطه شاخص‌های گوناگونی قابل اندازه‌گیری است، لذا در این راستا نتایج پژوهش‌های زوریگات (۲۰۱۱)، برادران حسن‌زاده (۱۳۹۳)، مقیمی خیرآبادی و رضوی (۱۳۹۹)، برادران ماجلان و همکاران (۱۳۹۹) نشان می‌دهد که بین مالکیت سهامداران عمده و کیفیت حسابرسی ارتباط معکوس وجود دارد ولی نتایج پژوهش مصطفی و همکاران (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که بین مالکیت سهامداران عمده و کیفیت حسابرسی ارتباط مستقیم وجود دارد در حالیکه نتایج پژوهش کورابای (۲۰۲۰) نشان می‌دهد که ارتباط معناداری بین مالکیت سهامداران عمده و کیفیت حسابرسی وجود ندارد. نتایج پژوهش‌های خواجه نصیر (۱۳۹۱)، اسدی کرم و دهقان (۱۳۹۶) نیز ارتباط معکوس بین مالکیت سهامداران عمده و کیفیت افشا را نشان می‌دهد. نتایج پژوهش‌های الدعیس و همکاران (۲۰۱۸)، شیخلو و محمدی (۱۳۹۵) نیز نشان می‌دهد که ارتباط معناداری بین مالکیت سهامداران عمده و اقلام تعهدی وجود ندارد. بنابراین به نظر می‌رسد حضور سهامداران عمده در شرکت، شفافیت گزارشگری مالی را افزایش دهد. لذا سؤال مطرح شده در پژوهش حاضر این است که آیا بین مالکیت سهامداران عمده (مالکیت سه سهامدار عمده و مالکیت پنج سهامدار عمده) و شفافیت در گزارشگری مالی (کیفیت حسابرسی، کیفیت افشا و اقلام تعهدی) ارتباطی وجود دارد؟

۲.۲. پیشینه پژوهش

گیزانی و عبدالکریم (۲۰۲۱) به پژوهشی تحت عنوان «ساختار مالکیت و کیفیت حسابرسی: اثر واسطه‌ای استقلال هیأت مدیره» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که مالکیت خانوادگی با کیفیت حسابرسی ارتباط معکوس و با هزینه حسابرسی نیز ارتباط معکوسی دارد و مالکیت نهادی فعال و غیرفعال نیز با کیفیت حسابرسی ارتباط مستقیم و با هزینه حسابرسی نیز ارتباط مستقیم دارند ولی مالکیت دولتی ارتباط معناداری با کیفیت حسابرسی و هزینه حسابرسی ندارد. همچنین نتایج حاکی از آن است که تأثیر معکوس مالکیت خانوادگی و تأثیر مستقیم مالکیت نهادی بر کیفیت حسابرسی از طریق استقلال هیأت مدیره تعدیل می‌گردد و استقلال هیأت مدیره تأثیر معکوس مالکیت خانوادگی بر کیفیت حسابرسی را کاهش و تأثیر مستقیم مالکیت نهادی بر کیفیت حسابرسی را افزایش می‌دهد.

الخنین و الآدیم (۲۰۲۰) به پژوهشی تحت عنوان «حاکمیت شرکتی و کیفیت گزارشگری مالی: شواهدی از عربستان سعودی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که تعدادی از سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی مؤثر هستند و اندازه هیأت مدیره، کمیته‌های حسابرسی و حسابرسی داخلی ارتباط مستقیم با کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها دارند.

کورابای (۲۰۲۰) به پژوهشی تحت عنوان «ساختار تمرکز مالکیت و کیفیت حسابرسی: شواهدی از نیجریه» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که تمرکز مالکیت تأثیر معناداری بر دوره تصدی حسابرس ندارد و به عبارتی تمرکز مالکیت با کیفیت حسابرسی ارتباط معناداری ندارد ولی تمرکز مالکیت با ارزش شرکت و عملکرد شرکت ارتباط مستقیم دارد.

کریستومو و همکاران (۲۰۲۰) به پژوهشی تحت عنوان «قدرت سهامداران عمده و کیفیت حاکمیت شرکتی: تجزیه و تحلیل شرکت‌های برزیلی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که میزان بالای تمرکز مالکیت (مالکیت سهامداران عمده) برای کیفیت حاکمیت شرکتی و کیفیت هیأت مدیره، زیان آور است یا به عبارتی تمرکز مالکیت با حاکمیت شرکتی و کیفیت هیأت مدیره ارتباط معنادار معکوس دارد.

الدعیس و همکاران (۲۰۱۸) به پژوهشی تحت عنوان «مالکیت شرکتی و مدیریت سود واقعی و تعهدی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که مالکیت خارجی با اقلام تعهدی و مدیریت سود واقعی ارتباط معکوس دارد ولی مالکیت مدیریتی، مالکیت خانوادگی و مالکیت سهامداران عمده تأثیری بر مدیریت سود واقعی و اقلام تعهدی ندارند.

ابراهیمی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی تأثیر مالکیت دولتی بر شفافیت گزارشگری مالی و تقلب» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که مالکیت دولتی بر شفافیت گزارشگری مالی تأثیر منفی و معناداری دارد و همچنین مالکیت دولتی بر احتمال تقلب در صورت‌های مالی تأثیر مثبت و معنادار دارد.

برادران ماجلان و همکاران (۱۳۹۹) به پژوهشی تحت عنوان «بررسی تأثیر تمرکز مالکیت بر رابطه بین کارایی حاکمیت شرکتی داخلی و کیفیت حسابرسی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که میان تمرکز مالکیت و کیفیت حسابرسی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. بین حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابرسی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد و در آخر تمرکز مالکیت، رابطه بین کارایی حاکمیت شرکتی داخلی و کیفیت حسابرسی را تعدیل می‌کند.

مقیم‌خیرآبادی و رضوی (۱۳۹۹) به پژوهشی تحت عنوان «تمرکز مالکیت، مالکیت نهادی و کیفیت حسابرسی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که بین تمرکز مالکیت و اندازه حسابرس، ارتباط منفی و معنادار وجود دارد، مالکیت نهادی با اندازه حسابرس، ارتباط مستقیم و معنادار دارد، تمرکز مالکیت با دوره تصدی حسابرس، ارتباط معکوس و معناداری دارد و مالکیت نهادی با دوره تصدی حسابرس، ارتباط مثبت و معناداری دارد.

اسدی کرم و دهقان (۱۳۹۶) به پژوهشی تحت عنوان «ارتباط حاکمیت شرکتی و ویژگی‌های مالی با شفافیت در گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که اندازه شرکت، اهرم مالی، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام و نقدشوندگی سهام با سطح افشای اطلاعات شرکت ارتباط وجود دارد. ارتباط منفی و معنادار بین تمرکز مالکیت و سطح افشای اطلاعات وجود دارد.

شیخ‌لو و محمدی (۱۳۹۵) به پژوهشی تحت عنوان «رابطه بین کیفیت حسابرسی، ساختار مالکیت و کیفیت اقلام تعهدی» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که میان ساختار مالکیت و کیفیت اقلام تعهدی، ارتباط معناداری وجود ندارد و کیفیت حسابرسی نیز بر ارتباط بین این دو تأثیری ندارد.

۳. فرضیه پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پیشینه‌های ارائه شده در قبل، فرضیه پژوهش به صورت زیر تدوین می‌گردد:
فرضیه ۱) مالکیت سهامدار عمده، تأثیر معناداری بر شفافیت در گزارشگری مالی دارد.

۴. روش پژوهش

۴.۱. روش‌شناسی پژوهش

۱) روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی: این پژوهش از این رو که در پی کاوش رابطه معنی‌داری بین متغیرهای پژوهش می‌باشد و همین‌طور به دلیل اینکه به مطالعه حدود تغییرات متغیر وابسته، با توجه به حدود تغییرات متغیرهای مستقل، می‌پردازد، در زمره پژوهش‌های توصیفی-همبستگی قرار می‌گیرد. بنابراین روش پژوهش از نظر ماهیت و

محتوایی، یک پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی می‌باشد که برای کشف همبستگی بین متغیرها به روش پس‌رویدادی عمل می‌کند.

۲) روش پژوهش از نظر هدف: پژوهش حاضر از لحاظ نوع کار تحقیقاتی و از نظر هدف، یک پژوهش کاربردی می‌باشد که از اطلاعات واقعی و روش‌های مختلف آماری برای رد یا عدم رد فرضیه استفاده می‌گردد، و در حوزه نظریه‌های اثباتی قرار می‌گیرد.

۳) روش پژوهش از نظر روش انجام پژوهش: انجام این پژوهش در چارچوب استدلال‌ات قیاسی-استقرایی می‌باشد، بدین معنی که مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه مطالعات کتابخانه‌ای، مقالات و سایت‌های معتبر در قالب قیاسی و گردآوری اطلاعات برای تأیید یا رد فرضیه در قالب استقرایی می‌باشد.

۲.۴. ابزار گردآوری اطلاعات

روش گردآوری اطلاعات مربوط به داده‌های پژوهش به صورت مطالعات کتابخانه‌ای و آرشیوی می‌باشد و برای جمع‌آوری اطلاعات در این راستا از سایت رسمی سامانه اطلاع‌رسانی ناشران (کدال) و نرم‌افزار ره‌آورد نوین استفاده می‌شود.

۳.۴. جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری پژوهش شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ می‌باشد. و نمونه آماری نیز به صورت حذفی سیستماتیک (غربالگری) انتخاب می‌شود. شرایط برای حذف شرکت‌ها به صورت ذیل می‌باشد:

۱. پذیرش شرکت قبل از سال ۱۳۸۹
۲. پایان سال مالی اسفند ماه
۳. عدم تغییر سال مالی
۴. وجود صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی
۵. عدم وقفه معاملاتی بیش از ۶ ماه
۶. عدم پذیرش شرکت‌های مالی (بانک‌ها و مؤسسات مالی)، بیمه‌ای، سرمایه‌گذاری و لیزینگ
با توجه به شرایط فوق، ۸۲ شرکت در ۱۰ سال مالی بررسی می‌شوند (۸۲۰ سال-شرکت).

۴.۴. مدل‌های پژوهش

برای بررسی تأثیر نقش سهامدار عمده بر شفافیت در گزارشگری مالی از مدل‌های رگرسیونی زیر استفاده می‌گردد و در هر یک از این مدل‌ها، شفافیت در گزارشگری مالی به واسطه یک شاخص متفاوت (اقدام تعهدی، کیفیت افشا و کیفیت حسابرسی) اندازه‌گیری می‌گردد:

$$FRTa_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 OWN_{it} + \alpha_2 SIZE_{it} + \alpha_3 ROA_{it} + \alpha_4 GOPP_{it} + \alpha_5 LEV_{it} + \alpha_6 AGE_{it} + \varepsilon_{it} (1)$$

$$FRTb_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 OWN_{it} + \alpha_2 SIZE_{it} + \alpha_3 ROA_{it} + \alpha_4 GOPP_{it} + \alpha_5 LEV_{it} + \alpha_6 AGE_{it} + \varepsilon_{it} (2)$$

$$FRTc_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 OWN_{it} + \alpha_2 SIZE_{it} + \alpha_3 ROA_{it} + \alpha_4 GOPP_{it} + \alpha_5 LEV_{it} + \alpha_6 AGE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

FRTa: شفافیت در گزارشگری مالی شاخص اقلام تعهدی، **FRTb**: شفافیت در گزارشگری مالی شاخص کیفیت افشا، **FRTc**: شفافیت در گزارشگری مالی شاخص کیفیت حسابرسی، **OWN**: سهامدار عمده شرکت، **SIZE**: اندازه شرکت، **ROA**: بازده کل دارایی‌ها، **GOPP**: فرصت‌های رشد، **LEV**: اهرم مالی، **AGE**: سن شرکت.

۵.۴. تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

• متغیر مستقل پژوهش

(۱) سهامدار عمده (OWN)

نحوه اندازه‌گیری: درصد سهام تحت تملک سهامدار عمده شرکت.

• متغیرهای وابسته پژوهش

(۱) شفافیت در گزارشگری مالی شاخص اقلام تعهدی (FRTa)

نحوه اندازه‌گیری: برای اندازه‌گیری اقلام تعهدی شرکت از شاخص تعدیل یافته دیچو و دچو استفاده می‌شود:

$$\Delta TCA_{it} / A_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 (\Delta REV_{it} / A_{it}) + \alpha_2 (PPE_{it} / A_{it}) + \alpha_3 (CFO_{it-1} / A_{it-1}) + \alpha_4 (CFO_{it} / A_{it}) + \alpha_5 (CFO_{it+1} / A_{it+1}) + \varepsilon_{it}$$

t: سال مالی و i: شرکت

ΔTCA : اقلام تعهدی شرکت که به صورت زیر محاسبه می‌گردد:

$$\Delta TCA_{it} = \Delta CA_{it} - \Delta CL_{it} - \Delta Cash_{it} + \Delta STDEBT_{it}$$

ΔCA : تغییر در دارایی‌های جاری نسبت به سال قبل.

ΔCL : تغییر در بدهی‌های جاری نسبت به سال قبل.

$\Delta Cash$: تغییر در وجه نقد نسبت به سال قبل.

$\Delta STDEBT$: تغییر در بدهی‌های بلندمدت نسبت به سال قبل.

A_{it} : دارایی‌های کل شرکت

ΔREV : تغییر در درآمدها نسبت به سال قبل ($REV_t - REV_{t-1}$)

PPE: ارزش ناخالص اموال، تجهیزات و ماشین آلات

CFO: جریان نقد عملیاتی

(۲) شفافیت در گزارشگری مالی شاخص کیفیت افشا (FRTb)

نحوه اندازه‌گیری: سازمان بورس اوراق بهادار تهران هر ساله اطلاعیه‌ای با عنوان «رتبه‌بندی شرکت‌ها از نظر کیفیت افشا و اطلاع‌رسانی مناسب» افشا می‌کند که از این امتیاز به عنوان معیاری برای اندازه‌گیری شفافیت گزارشگری مالی استفاده می‌شود.

نحوه توزیع		پراکندگی	شاخص های مرکزی				تعداد (سال- شرکت)	آمار توصیفی	
			انحراف معیار	کمینه	بیشینه	میانه		میانگین	نام و نماد متغیر
کشیدگی	چولگی							بازده کل دارایی ها	ROA
۶/۷۸	-۰/۵۶	۰/۱۵	-۰/۷۸	۰/۵۶	۰/۱۰۲	۰/۱۰۸	۸۲۰	فرصت های رشد	GOPP
۴/۴۴	۱/۰۰۸	۰/۴۸	۰/۱۴	۳/۱۸	۱/۲۱	۱/۳۰	۸۲۰		
تعداد مشاهدات با عدد ۰		تعداد مشاهدات با عدد ۱		تعداد نمونه	نماد متغیر	نام متغیر			
۵۳/۵ درصد		۴۳۹		۳۸۱	FRTc	شفافیت گزارشگری مالی (شاخص کیفیت حسابرسی)			

شاخص های مرکزی بیان شده، میانگین، میانه، حداکثر و حداقل می باشند که از بین آنها، میانگین مهم ترین محسوب می - شود. میانگین شاخص مناسبی برای نمایش مرکزیت داده ها است و متوسط داده ها را نشان می دهد.

۲.۵. آزمون فرضیه پژوهش

H_0 : مالکیت سهامدار عمده تأثیر معناداری بر شفافیت در گزارشگری مالی (شاخص اقلام تعهدی) ندارد.
 H_1 : مالکیت سهامدار عمده تأثیر معناداری بر شفافیت در گزارشگری مالی (شاخص اقلام تعهدی) دارد.

جدول ۲. آزمون فرضیه پژوهش توسط مدل اول

نتیجه آزمون		سطح معناداری	آماره آزمون	آزمون F لیمر	
تابلویی		۰/۰۰۰۰	۳/۰۷		
نتیجه آزمون		سطح معناداری	آماره آزمون	آزمون هاسمن	
ثابت		۰/۰۰۰۰	۴۲/۴۲		
سطح معناداری آماره t	آماره t استیودنت	ضریب	متغیرها		
۰/۰۰۵۱	-۲/۸۱	-۰/۱۶	ضریب ثابت رگرسیونی	C	
۰/۳۰۳۸	-۱/۰۲	-۰/۰۱	مالکیت سهامدار عمده	OWN	
۰/۰۰۱۷	۳/۱۵	۰/۰۱	اندازه شرکت	SIZE	
۰/۰۰۰۰	۱۱/۶۴	۰/۱۵	بازده کل دارایی ها	ROA	
۰/۰۰۱۸	-۳/۱۲	-۰/۰۱	فرصت های رشد	GOPP	

متغیرها	ضریب	آماره t استیودنت	سطح معناداری آماره t
LEV	اهرم مالی شرکت	۰/۰۰۰۲	۰/۹۸۳۰
AGE	سن شرکت	۰/۰۱	۰/۳۸۶۲
ضریب تعیین		۰/۳۷	
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۲۹	
آماره F		۴/۹۵	
سطح معناداری آماره F		۰/۰۰۰۰	
آماره دورین واتسون		۲/۰۰۴	

با توجه به مدل اول در جدول فوق، سطح معناداری آماره t استیودنت مربوط به مالکیت سهامدار عمده ۰/۳۰ است و چون بیش از ۰/۰۵ می باشد لذا با سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت مالکیت سهامدار عمده بر شفافیت در گزارشگری مالی (اقدام تعهدی) تأثیر معناداری وجود ندارد و چون ضریب مالکیت سهامدار عمده منفی است و می توان گفت تأثیر مالکیت سهامدار عمده بر شفافیت در گزارشگری مالی (اقدام تعهدی) معکوس است. در نهایت می توان بیان کرد مالکیت سهامدار عمده تأثیر معکوس بر شفافیت در گزارشگری مالی (شاخص اقدام تعهدی) دارد ولی این ارتباط از لحاظ آماری معنادار نمی باشد. همچنین؛ احتمال آماره t استیودنت برای متغیرهای کنترلی؛ اندازه شرکت، بازده کل دارایی ها و فرصت های رشد کمتر از ۰/۰۵ می باشد لذا در سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت بین این متغیرهای کنترلی (اندازه شرکت، بازده کل دارایی ها و فرصت های رشد) با شفافیت در گزارشگری مالی (اقدام تعهدی) ارتباط معناداری وجود دارد؛ درحالیکه احتمال آماره t استیودنت برای متغیرهای کنترلی؛ اهرم مالی و سن شرکت بیشتر از ۰/۰۵ می باشد لذا در سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت بین این متغیرهای کنترلی (اهرم مالی و سن شرکت) با شفافیت در گزارشگری مالی (اقدام تعهدی) ارتباط معناداری وجود ندارد.

ضریب تعیین تعدیل شده R^2 ارتباط بین متغیرهای وابسته و مستقل را نشان می دهند. در جدول فوق، ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۲۹ و این نشان دهنده آن است که ۲۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی مدل توضیح داده می شود. مقدار آماره دورین واتسون ۲/۰۰۴ است بنابراین عدم وجود خود همبستگی بین متغیرهای پژوهش مشهود است.

$$\left. \begin{array}{l} H_0: \text{مالکیت سهامدار عمده تأثیر معناداری بر شفافیت در گزارشگری مالی (شاخص کیفیت افشا) ندارد.} \\ H_1: \text{مالکیت سهامدار عمده تأثیر معناداری بر شفافیت در گزارشگری مالی (شاخص کیفیت افشا) دارد.} \end{array} \right\}$$

جدول ۳. آزمون فرضیه پژوهش توسط مدل دوم

آزمون F لیمر		آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
		۸/۱۲	۰/۰۰۰۰	تابلویی
آزمون هاسمن		آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
		۱۱۶/۳۵	۰/۰۰۰۰	ثابت
متغیرها		ضریب	آماره t	سطح معناداری
		ضریب	آماره t	سطح معناداری
C	ضریب ثابت رگرسیونی	-۳۹/۱۳	-۱/۸۸	۰/۰۵۹۸
OWN	مالکیت سهامدار عمده	-۱۶/۹۵	-۲/۵۰	۰/۰۱۲۶
SIZE	اندازه شرکت	۰/۰۶	۰/۰۵	۰/۹۵۶۶
ROA	بازده کل دارایی‌ها	۰/۸۰	۰/۱۶	۰/۸۶۷۴
GOPP	فرصت‌های رشد	-۱/۴۰	-۱/۱۱	۰/۲۶۵۴
LEV	اهرم مالی شرکت	-۴/۱۰	-۱/۱۳	۰/۲۵۷۶
AGE	سن شرکت	۳۴/۵۷	۴/۷۴	۰/۰۰۰۰
		ضریب تعیین		۰/۵۶
		ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۵۱
		آماره F		۱۰/۸۰
		سطح معناداری آماره F		۰/۰۰۰۰
		آماره دوربین واتسون		۱/۵۹

با توجه به مدل دوم در جدول فوق، سطح معناداری آماره‌ی t استیودنت مربوط به مالکیت سهامدار عمده ۰/۰۱ است و چون کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد لذا با سطح اطمینان ۰/۹۵ می‌توان گفت مالکیت سهامدار عمده بر شفافیت در گزارشگری مالی (کیفیت افشا) تأثیر معناداری دارد و چون ضریب مالکیت سهامدار عمده منفی است و می‌توان گفت تأثیر مالکیت سهامدار عمده بر شفافیت در گزارشگری مالی (کیفیت افشا) معکوس است. در نهایت می‌توان بیان کرد مالکیت سهامدار عمده تأثیر معکوسی بر شفافیت در گزارشگری مالی (شاخص کیفیت افشا) دارد و این ارتباط از لحاظ آماری معنادار می‌باشد. همچنین؛ احتمال آماره t استیودنت برای متغیر کنترلی؛ سن شرکت کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد لذا در سطح اطمینان ۰/۹۵ می‌توان گفت بین این متغیر کنترلی (سن شرکت) با شفافیت در گزارشگری مالی (کیفیت افشا) ارتباط معناداری وجود دارد؛ درحالی‌که احتمال آماره t استیودنت برای متغیرهای کنترلی؛ اندازه شرکت، بازده کل دارایی‌ها، اهرم مالی و فرصت‌های رشد بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد لذا در سطح اطمینان ۰/۹۵ می‌توان گفت بین این متغیرهای کنترلی (اندازه شرکت، بازده کل دارایی‌ها، اهرم مالی و فرصت‌های رشد) با شفافیت در گزارشگری مالی (کیفیت افشا) ارتباط معناداری وجود ندارد.

در جدول فوق، ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۵۱ و این نشان دهنده‌ی آن است که ۵۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی مدل توضیح داده می‌شود. مقدار آماره دورین واتسون ۱/۵۹ است بنابراین عدم وجود خود همبستگی بین متغیرهای پژوهش مشهود است.

H_0 : مالکیت سهامدار عمده تأثیر معناداری بر شفافیت در گزارشگری مالی (شاخص کیفیت حسابرسی) ندارد.
 H_1 : مالکیت سهامدار عمده تأثیر معناداری بر شفافیت در گزارشگری مالی (شاخص کیفیت حسابرسی) دارد.

با توجه به مجازی بودن (صفر و یکی بودن) شاخص کیفیت حسابرسی، بنابراین در مورد ارزیابی این فرضیه و مدل آن از رگرسیون لجستیک استفاده می‌کنیم. رگرسیون لجستیک شبیه رگرسیون خطی معمولی می‌باشد با این تفاوت که در تحلیل رگرسیون معمولی برای بررسی معنادار بودن از آماره‌های استاندارد F و t استفاده می‌شود درحالی‌که در رگرسیون لجستیک از آماره‌های «LR» و «Z» استفاده می‌شود. آماره LR، به منظور تعیین میزان اثرگذاری متغیرهای مستقل بر وابسته و به طور کلی برازش کلی مدل می‌باشد و قابل مقایسه با آماره F در تحلیل رگرسیون خطی است. از آماره Z برای استخراج ضرایب مؤثر استفاده می‌شود. این آماره معنی دار بودن متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون را بررسی می‌کند و قابل مقایسه با آماره t در رگرسیون خطی است. ولی در سایر مدل‌ها از رگرسیون خطی ساده استفاده می‌شود.

جدول ۴. آزمون فرضیه پژوهش توسط مدل سوم

متغیرها	ضریب	آماره Z	سطح معناداری آماره Z
C	-۲/۶۲	-۲/۳۳	۰/۰۱۹۸
OWN	-۱/۲۶	-۳/۰۷	۰/۰۰۲۱
SIZE	۰/۱۰	۱/۹۵	۰/۰۵۰۵
ROA	-۴/۶۹	-۶/۴۸	۰/۰۰۰۰
GOPP	-۰/۴۳	-۲/۴۲	۰/۰۱۵۴
LEV	-۰/۵۰	-۱/۰۶	۰/۲۸۸۲
AGE	۰/۸۳	۳/۷۸	۰/۰۰۰۲
ضریب مک‌فادن		۰/۱۰۸	
آماره LR		۱۲۲/۹	
سطح معناداری آماره LR		۰/۰۰۰	
سطح معناداری آماره هاسمر-لمشو		۰/۳۲	
سطح معناداری آماره آندروز		۰/۳۵	

با توجه به مدل سوم در جدول فوق، سطح معناداری آماره‌ی Z مربوط به مالکیت سهامدار عمده ۰/۰۰ است و چون کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد لذا با سطح اطمینان ۰/۹۵ می‌توان گفت مالکیت سهامدار عمده بر شفافیت در گزارشگری مالی (کیفیت

حسابرسی) تأثیر معناداری دارد و چون ضریب مالکیت سهامدار عمده منفی است و می‌توان گفت تأثیر مالکیت سهامدار عمده بر شفافیت در گزارشگری مالی (کیفیت حسابرسی) معکوس است. در نهایت می‌توان بیان کرد مالکیت سهامدار عمده تأثیر معکوسی بر شفافیت در گزارشگری مالی (شاخص کیفیت حسابرسی) دارد و این ارتباط از لحاظ آماری معنادار می‌باشد. همچنین؛ احتمال آماره Z برای متغیرهای کنترلی؛ اندازه شرکت، بازده کل دارایی‌ها، فرصت‌های رشد و سن شرکت کمتر از $0/05$ می‌باشد لذا در سطح اطمینان 95% می‌توان گفت بین این متغیرهای کنترلی (اندازه شرکت، بازده کل دارایی‌ها، فرصت‌های رشد و سن شرکت) با شفافیت در گزارشگری مالی (کیفیت حسابرسی) ارتباط معناداری وجود دارد؛ درحالی‌که احتمال آماره Z برای متغیر کنترلی؛ اهرم مالی بیشتر از $0/05$ می‌باشد لذا در سطح اطمینان 95% می‌توان گفت بین این متغیر کنترلی (اهرم مالی) با شفافیت در گزارشگری مالی (کیفیت حسابرسی) ارتباط معناداری وجود ندارد. ضریب مک‌فادن ارتباط بین متغیرهای وابسته و مستقل را نشان می‌دهند. در جدول فوق، ضریب مک‌فادن برابر با $0/10$ و این نشان دهنده‌ی آن است که 10 درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی مدل توضیح داده می‌شود.

آماره هاسمر-لمشو و آماره آندروز برای قدرت توضیح‌دهندگی مدل لجستیک (نیکویی برازش مدل لجستیک) قابل استفاده هستند. با توجه به جدول فوق سطح معناداری این دو آماره در مدل سوم از $0/05$ بیشتر است لذا برازش مدل لجستیک تأیید می‌شود.

۶. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به بررسی تأثیر نقش مالکیت سهامدار عمده شرکت بر شفافیت در گزارشگری مالی بر اساس سه شاخص پرداخت. موضوع پژوهش در میان 82 شرکت بورس اوراق بهادار و در بازه زمانی 1389 تا 1398 مورد بررسی قرار گرفت. فرضیه پژوهش بیان‌کننده تأثیر مالکیت سهامدار عمده بر شفافیت در گزارشگری مالی است. در مدل اول، این فرضیه با سطح خطای 5% مورد تأیید قرار نگرفت و به اثبات رسید که بین مالکیت سهامدار عمده و اقلام تعهدی ارتباط معناداری وجود ندارد ولی در مدل دوم و سوم این فرضیه با سطح خطای 5% مورد تأیید قرار گرفت و به اثبات رسید که بین مالکیت سهامدار عمده و کیفیت افشا و کیفیت حسابرسی ارتباط معناداری وجود دارد و با افزایش مالکیت سهامداران عمده، کیفیت افشا و کیفیت حسابرسی شرکت کاهش می‌یابد و دلیل این امر می‌تواند قدرت بالای سهامداران باشد که با دخالت‌هایی که بر روند حسابرسی و افشای اطلاعات دارند، می‌توانند کیفیت آنها را کم کنند.

نتیجه فرضیه‌ها بیان می‌کند که بین مالکیت سهامدار عمده و اقلام تعهدی ارتباط معناداری وجود ندارد، نتایج پژوهش‌های الدعیس و همکاران (2018)، شیخلو و محمدی (1395) هم‌راستا می‌باشد.

نتیجه فرضیه‌ها بیان می‌کند که بین مالکیت سهامدار عمده و کیفیت افشا ارتباط معناداری وجود دارد، نتیجه این فرضیه با نتایج پژوهش اسدی کرم و دهقان (1396) هم‌راستا نمی‌باشد.

نتیجه فرضیه‌ها بیان می‌کند که بین مالکیت سهامدار عمده و کیفیت حسابرسی ارتباط معناداری وجود دارد، نتیجه این فرضیه با نتایج پژوهش‌های مقیمی خیرآبادی و رضوی (1399)، برادران ماجلان و همکاران (1399) هم‌راستا می‌باشد ولی با نتیجه پژوهش کورابای (2020) هم‌راستا نمی‌باشد.

۱,۶. پیشنهادهای پژوهش

با توجه به اینکه مالکیت سهامدار عمده بر کیفیت حسابرسی شرکت تأثیر دارد، لذا به سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی شرکت‌ها، پیشنهاد می‌گردد که در تصمیم‌گیری‌های خود به ساختار مالکیت و کیفیت حسابرسی و گزارش‌های حسابرسی توجه نمایند.

۲,۶. پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

پیشنهاد می‌گردد تأثیر مالکیت سهامدار عمده بر شفافیت در گزارشگری مالی با توجه به نقش تعدیلگر مسئولیت‌پذیری اجتماعی بررسی شود.

پیشنهاد می‌گردد تأثیر ساختار مالکیت (مالکیت دولتی، مالکیت مدیریتی، مالکیت نهادی) بر شفافیت در گزارشگری مالی بررسی شود.

References

- Al-Duais, S., Malek, M., & Hamid, M. (2018). Corporate Ownership Structures and Real and Accrual-Based Earnings Management. *Opcion*, 34(17), 1053-1073.
- Al-Khonain, S., & Al-Adeem, K. (2020). Corporate Governance and Financial Reporting Quality: Preliminary Evidence from Saudi Arabia. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 4(1).
- Arthur, N., Chen, H., & Tang, Q. (2019). Corporate Ownership Concentration and Financial Reporting Quality: International Evidence. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 17(4).
- Asadi Karam, H., & Dehghan, A. (2017). The relationship corporate governance and financial characteristics with financial reporting transparency firms listed on the Tehran Stock Exchange. 3rd International Conference on Management, Accounting and Knowledge-based Economy. With Emphasis on the Resistance Economy. Iran. Tehran (in Persian).
- Baradaran Hasanzadeh, R., Badavarnahandi, Y., & Esmaeili, S. (2014). The effect of ownership structure on audit quality. *Accounting and financial research*, 6(23) (in Persian).
- Baradaran Majelan, E., Rahmani, H., & Mesdagh, E. (2020). Study the effect of concentration of ownership on the relationship between internal corporate governance and audit quality. . 1st International Conference on Challenges and New Solutions in Industrial Engineering, Management and Accounting. Iran. Sari (in Persian).
- Crisostomo, V. L., Brandao, I. D. F., & Lopez-Iturriaga, F. J. (2020). Large shareholders' power and the quality of corporate governance: An analysis of Brazilian firms. *Research in International Business and Finance*, 51, 1-15.
- DeAngelo, L. E., (1981). Auditor Size and Audit Quality. *Journal of Accounting and Economics*, 3(3), 183-199.
- Defond, M, Francis, J., & Wong, T. (2000). Auditor Industry Specialization and Market Segmentation: Evidence from Hong Kong. *Auditing*, 19, 49-67.
- Dharan, B. G. (2003). Accruals Management with Financing and Investing Transactions. www.ruf.rice.edu/.../dharan-accruals_Management_with_Financing_and_Investing_Transactions-12-03.pdf.
- Ebrahimi, S. K., Jalali, F., & Bahraminasab, A. (2021). Study the Impact of State Ownership on Financial Reporting Transparency and Fraud. 2nd International Conference on Challenges

- and New Solutions in Industrial Engineering, Management and Accounting. Iran. Damghan University (in Persian).
- Fan, J., & Wong, T. (2005). Do External Auditors Perform a Corporate Governance Role in Emerging Markets? *Journal of Accounting Research*, 43, 35-72.
- Guizani, M., & Abdalkrim, G. (2021). Ownership Structure and Audit Quality: The Mediating Effect of Board Independence. *Corporate Governance*.
- Hasasyeganeh, Y., Behshoor, E., & Shokri Kiyani, M. (2018). The relationship between financial reporting transparency and effective tax rates. *Financial accounting and auditing research*, 10(38), 1-30 (in Persian).
- Hochberg, Y. V. (2003). *Venture Capital and Corporate Governance in the Newly Public Firm*. Available at: <http://ssrn.com/id474542.pdf>
- Jones, J. (1991). Earnings Management during Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research*, 29(2), 193-228.
- Khaje Nasiri, E. (2013). The effect of ownership structure (concentration and composition) on the quality of disclosure. Master Thesis. Sistan and Baluchestan University. Faculty of Management and Accounting (in Persian).
- Khodaei, M., & Yahyaei, M. (2011). Study the Relationship between Financial Reporting Quality and Investment Efficiency in Tehran Stock Exchange. *Management Accounting*, 3(5), 1-15 (in Persian).
- Kohansal, S., Rostami, SH., & Rostami, Z. (2017). The Impact of Corporate Governance Mechanism on Financial Reporting Transparency. *Corporate Ownership & Control*, 14(3).
- Kwarbai, J. (2020). Concentrated Ownership Structure and Audit Quality: New Evidence from Nigeria. *European Journal of Business Management and Research*, 5(3), 1-6.
- Mohammadzadi, Z., & Yarmohammadi, E. (2015). Institutional Ownership, Ownership Concentration, and Audit Fees. *Journal of Auditing Knowledge*, 15(6), 165-176 (in Persian).
- Moghimi Kheyraadi, J., & Razavi, S. M. (2020). Concentration of ownership, institutional ownership and audit quality. 7th International Conference on Modern Management and Accounting Studies in Iran. Iran. Tehran (in Persian).
- Mustafa, A. S., Che-Ahmad, A., & Chandren, S. (2018). Ownership Structure and Audit Quality. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 22(5).
- Pooraghajan Sarhamami, A., & Khanlar, F. (2018). Study the relationship between corporate governance mechanisms with financial reporting transparency on firms listed on the Tehran Stock Exchange. *International Conference on Management, Accounting and Knowledge Economy*. Iran. Mashhad (in Persian).
- Rahimiyan, N., Taghavifard, M. T., & Maleki Dizaji, A. (2017). The relationship between accruals and audit opinion. *New research in accounting and auditing*, 1(2), 37-63 (in Persian).
- Rahnamayeroodposhti, F., Nikoomaram, H., & Shahverdiyani, S. (2012). *Strategic financial management value creation*. Hakam Bashi Publications. Tehran (in Persian).
- Sheykhloo, H., & Mohammadi, A. (2016). The relationship between audit quality, ownership structure and the accruals quality. *National Conference on Auditing and Financial Supervision of Iran*. Iran. Mashhad (in Persian).